

Гендерні стереотипи як чинник, що впливає на мотивацію поведінки виборців та прийняття ними електоральних рішень

Дзюба Н. В., Класичний приватний університет

Розглянуті та проаналізовані проблеми, пов'язані із необхідністю підвищення ролі жінок в політиці та їх обранням у виборні органи управління різного рівня в Україні. Подібні підходи аргументуються у першу чергу необхідністю забезпечення максимального представництва жінок у подібних органах для підвищення ефективності їх діяльності; використання «оздоровчої» функції, що надає діяльність жінок у них; використання значного освітнього та професійного потенціалу жінок-політиків при обговоренні соціальних та культурних проблем, охорони оточуючого середовища, здоров'я населення та деяких інших і прийняття за результатами подібних обговорень управлінських рішень.

Також у якості основних розглядаються проблеми формування та прояву у масовій свідомості і використання при проведенні виборчих кампаній гендерних електоральних стереотипів. Зокрема, таких як регулюючі, поляризуючі, персоналізуючі, оцінюючі. Робляться важливі висновки, пов'язані з декларативним та реальним ставленням до формування і використання подібних стереотипів, а також різниці у ставленні до них жіночого і чоловічого електоратів.

Ключові слова: гендерний розрив; жіночий електорат; гендерна близькість; гендерні електоральні стереотипи; персоналізуючі стереотипи

The impact of gender stereotypes for the motivation of electoral behavior and the voting solutions

Dziuba N. V., Classical private university

Women are vastly underrepresented at all levels of power, all across the world. Same situation is typical for Ukraine: less than 12 percent of state legislature seats were occupied by women during last 20 years. The change of current status of women in politics relates with a number of important consequences for political outcomes and priorities, such as growing of effectiveness of policy-making process; the «health» function in politics; using the significant women's educational and professional potential in discussing social and cultural problems, protecting the environment, public health and some others.

This paper analyses the problem of increasing women's political representation. One of the key factors for solving this problem is the use of gender electoral stereotypes, which are formed in the mass consciousness and influence on the electoral behavior. Such stereotypes are schematized, generalizing, representation of the male and female roles in politics, the attitude of the population towards the political role of women, including their election to local government and the Verkhovna Rada (The Supreme Council of Ukraine). The analysis shows that there are four main types of gender electoral stereotypes: regulating, that is gender electoral stereotypes which affecting the level of electoral activity of the population (1); polarizing – gender electoral stereotypes that influence the voters' choice (2); personalizing, gender electoral stereotypes that reflect the voters' attitude towards candidates (що віддзеркалюють ставлення населення до різних політиків, що обираються) (3); assessing (or appraisal) – such that characterize the attitude of the population towards the organization of elections (4).

These expectations are tested using survey data conducted by author in Kyiv and Kyiv region in August 2017. The results of which are used in the article, and shows that gender electoral stereotypes influence to the voters' behavior. In particular, the results indicate that, on the one hand, both women and men are very negative at evaluating the experience of organizing and conducting election campaigns in Ukraine. On the other hand, there is a significant gender gap in attitude towards some problems, and especially – in personal stereotypes (one of the types of gender electoral stereotypes, that were identified by the author).

Keywords: gender gap; female electorate; gender proximity; gender selective stereotypes; personal stereotypes

Гендерные стереотипы как фактор, влияющий на мотивацию поведения избирателей и принятия ими электоральных решений

Дзюба Н. В., Классический приватный университет

Рассмотренные и проанализированные проблемы связаны с необходимостью повышения роли женщин в политике и их избранием в выборные органы управления разного уровня в Украине. Подобные подходы аргументируются в первую очередь необходимостью обеспечения максимального представительства женщин в подобных органах для повышения эффективности их деятельности; использования «оздоровительной» функции, которую придает деятельность в них женщин; использования значительного образовательного и профессионального потенциала женщин-политиков при обсуждении социальных и культурных проблем, охраны окружающей среды, здоровья населения и некоторых других и принятия решений по результатам подобных обсуждений.

В статье также в качестве основных рассматриваются проблемы формирования в массовом сознании и проявлении и использовании при проведении избирательных кампаний гендерных электоральных стереотипов. В частности, таких как регулирующие, поляризующие, персонализирующие, оценивающие. Делаются важные выводы, связанные с декларативным и реальным отношением к формированию и использованию подобных стереотипов, а также различий в отношении к ним женского и мужского электоратов.

Ключевые слова: гендерный разрыв; женский электорат; гендерная близость; гендерные электоральные стереотипы; персонализирующие стереотипы

Постановка проблеми.

Проблема посилення ролі жінок в українській політиці, збільшення їх представництва у виборних органах управління різних рівнів постійно розглядається в соціологічній, політологічній, психологічній та суто управлінській науковій літературі. При цьому останніми роками звертається особлива увага на два основні її аспекти. По-перше, той, чому подібне посилення такого представництва необхідне, причому прості обґрунтування типу «так буде краще» в цьому плані не працюють [10; 11; 12]. Особливо з урахуванням абсолютно недискусійної проблеми різної ролі жінок та чоловіків у суспільстві, враховуючи не тільки гендерні, але і їх статеві ознаки та функції. По-друге, не менш важливою є наступна проблема: чому, якщо посилення подібного представництва дійсно необхідне і це розуміє більшість населення, в процесі голосування переваги найчастіше віддаються чоловікам, а не жінкам [8; 9; 6, с. 148].

Вважаємо, що при розгляді першої частини запропонованої проблеми (про другу мова піде пізніше) треба обов'язково брати до уваги так звану «теорію представництва», виходячи з якої у подібній необхідності збільшення жіночого представництва (до речі, мова йде про подібне й стосовно расових, етнічних та деяких інших меншин) працює принцип «природної справедливості» (або «символічної рівності»). Останній висуває необхідність задовольняти вимоги жінок мати рівноправний доступ до влади у політиці, в університетах, в менеджменті, на обійманні громадських посад, або, говорячи словами американської дослідниці Сюзан Керолл, «більше представництво жінок розглядається як демократичне право, відсутність активної участі жінок – як індикатор того, що демократична система працює несправно» [1, с. 95].

Аналіз досліджень та публікацій.

У загальному вигляді проблеми, висвітленню яких присвячена стаття, привертати значну увагу науковців. Серед основних аспектів її, що ними активно розглядалися, існування гендерного розриву в електоральній поведінці жінок та чоловіків, гендерних стереотипів та необхідність підвищення ролі жінок у політиці в сучасному демократичному суспільстві. Підходи до вирішення цих проблем були запропоновані в роботах таких закордонних фахівців, як К. Брукс, С. Блїндер, П. Дюверже, Р. Інглхарт [7], Р. Кемпбелл, Д. Манза. А також російськими і вітчизняними соціолога-

ми, демографами, психологами: С. Айвазовою, О. Горошко, І. Жеребкіною, І. Коном, Н. Лавриненко, С. Конончук, С. Окса-митною, Т. Рябовою [5], О. Ярош та іншими.

Метою дослідження виступає аналіз гендерних електоральних стереотипів як сталих, узагальнюючих, укорінених у масовій свідомості уявлень жінок та чоловіків, що склалися стосовно їх електоральної поведінки в процесі демократичних виборів, та їх вплив на електоральну поведінку, зокрема, на електоральні преференції, які визначають гендерний склад виборних органів; а також доцільність подолання низки специфічних гендерних електоральних стереотипів із метою посилення ролі жінок у політиці через збільшення їх присутності у виборних органах управління країни.

Виклад основного матеріалу.

Повернемося до більш глибокого розгляду проблеми посилення, необхідності посилення ролі жінок в політиці. Зрозуміло, що будь-який законодавчий орган (чи орган місцевого самоврядування) може працювати ефективно тільки у випадку, якщо він діє як громадський форум для висловлення усіх точок зору, віддзеркалюючи погляди усіх основних соціальних та інших верств населення, що існують та діють в суспільстві та окремій місцевості, окремому регіоні. Тому іноді навіть проста висловлювана точка зору, що збільшення частки жінок у політиці особливо корисне, є справедливою. Навіть якщо не зосереджувати увагу на тому, чи може це призводити до реального підвищення ефективності дії відповідного органу. І це перша обставина на доказ того, що збільшення частки жінок у структурі законодавчих та інших виборних органів (як це, зокрема, відбувається сьогодні в країнах Північної Європи та скандинавських) є обґрунтованим.

Друга обставина, що «працює» на користь подібного підходу, у тому, що пропорційне представництво жінок у таких органах буде грати «оздоровчу» роль у політичних процесах у діячів політиків багатьох країнах, що в останні роки здобули погану славу. Вважаємо, до речі, що саме в Україні ця проблема виступає як дуже актуальна, враховуючи, зокрема, мову, якою розмовляють депутати у Верховній Раді і в деяких інших радах, постійні бійки, що виникають поміж ними і таке інше.

Третя обставина, яку також треба враховувати, обговорюючи цю проблему, це те, що сьогодні жінки дуже часто мають більш високий, ніж чоловіки

освітній та професійний рівень у сферах, які виступають об'єктами обговорення та прийняття рішень органами управління. Тому їх присутність у подібних органах, особливо у їх керівництві, може певним позитивним чином змінювати рівень політичної культури та політичні пріоритети в суспільстві у цілому та при прийнятті ефективних рішень, особливо з низки соціальних, культурних та інших проблем.

Нарешті, четверта важлива обставина, що стимулює необхідність посилення кількісної та якісної ролі жінок у владі, органах управління, це, як сьогодні практично повсюдно показує практика, те, що їх політичні преференції й пріоритети значно відрізняються від чоловічих. Вони схильні більше уваги приділяти обговоренню та вирішенню таких проблем, як захист оточуючого середовища, ядерне роззброєння, здоров'я населення і медицина, турбота про дітей і таке інше.

Усе це, з нашої точки зору (ми припускаємо, що обговорили не усі гендерні переваги присутності жінок у владі), не піддає сумніву ту обставину, що збільшення питомої ваги жінок у політиці, владі, виборних органах управління буде дуже корисним. І так вже сьогодні відбувається у країнах Північної Європи, де жінки складають більше третини складу парламентів. У цьому плані важливо визначити те, яка реально кількість, частка жінок в органах управління, парламентах може реально призводити до рішучих та якісних змін у їх функціонуванні.

Досвід північноєвропейських та скандинавських країн свідчить про те, що жіноче представництво починає чинити вплив на політику і діяльність подібних органів, коли воно досягає хоча б 15% (в Верховній Раді України восьмого скликання жінок близько 12%). Більше того, стверджується, що присутність у таких органах лише окремих жінок, тим більше на відповідальних та важливих посадах, в основному у чоловічих по складу парламентах дуже слабо віддзеркалюється на їхніх пріоритетах та не гарантує соціально-політичних змін [1, с. 97].

Враховуючи викладене вище, виникає дуже просте та дуже актуальне запитання: чому в подібній ситуації до виборних органів в Україні «проходить» дуже мало жінок? Як вже відмічалось, у Верховній Раді України восьмого скликання їх близько 12 відсотків. У місцевих радах, обраних у 2015 році, їх трохи більше, але ненабагато: в обласних радах – 15%, міських – 29%, районних – 24% (за даними Центрвиборчкому). І це при тому, що практично усі основні політичні партії, які брали участь у місцевих виборах, норми закону, відповідно з якими необхідно було забезпечити представництво не менше третини жінок у партійних списках до виборів, виконали.

Отже, можна зробити наступні висновки:

- по-перше, в Україні, як і в інших демократичних країнах, сьогодні немає жодних обмежень

які б спеціально торкалися «недопущення» жінок у виборні органи в процесах організації та проведення виборів;

- по-друге, в процесі виборів у місцеві органи влади (щодо Верховної Ради, то тут застосовувалася змішана система виборів, тому це зробити було неможливо) практично всі партії, що приймали в них участь, забезпечили дотримання гендерної квоти;

- по-третє, в принципі, в Україні з боку громадської думки немає жодних обмежень відносно участі жінок у політиці, обранні їх у виборні органи управління. Про це, зокрема, свідчить та обставина, що на виборах 2015 року у селищні ради було обрано 46% жінок, а у сільські – 56%.

Чому ж тоді в органи управління найвищого рівня в Україні обирається така незначна частка жінок? Наші наукові доробки та результати емпіричного соціологічного дослідження (див. нижче) свідчать в цьому плані про наступне. Поведінку виборців багато в чому регулюють (і не тільки в Україні, але у ній із різних причин це простежується особливо чітко) так звані гендерні електоральні стереотипи. Тобто мова йде про сталі, узагальнюючі, укорінені в масовій свідомості уявлення жінок та чоловіків, що склалися стосовно їх електоральної поведінки в процесі демократичних виборів, включаючи, насамперед, специфіку голосування за політичні партії та різних кандидатів [2, с. 237-238].

Зрозуміло, що у цьому випадку мова йде, з одного боку, про соціальні стереотипи як такі, тобто, як вважав їх «винахідник» У. Ліппман, про сприйняття людиною реальності в залежності від тих образів, що мають місце в її голові [3, с. 104]. З іншого – про гендерні стереотипи, що представляють собою схематизовані, узагальнюючі уявлення про чоловічі та жіночі ролі. Наприклад, такий як «політика – не жіноча справа».

Коли йдеться про гендерні електоральні стереотипи, можна, з нашої точки зору, виділити наступні їх основні чотири типи:

- регулюючі, тобто гендерні електоральні стереотипи, що регулюють рівні електоральної активності населення на виборах;

- поляризуючі – гендерні електоральні стереотипи, що впливають на вибір населенням різних політичних партій;

- персоналізуючі, тобто такі, що віддзеркалюють ставлення населення до різних політиків, що обираються;

- оцінюючі – такі, що характеризують ставлення виборців до організації виборчих кампаній, у тому числі чесності їх проведення, відсутності фальсифікацій.

Аналіз проблем наявності та поширеності гендерних електоральних стереотипів в Україні був здійснений при проведенні автором у серпні 2017 року спеціального емпіричного соціологічного дослідження у м. Києві та Київській області.

В цілому з використанням репрезентативної для цього регіону вибірки були опитані 803 респонденти з урахуванням таких ознак, як стать та вік респондентів, розмір та тип населеного пункту. При цьому частина дослідження (частка респондентів, що була опитана) здійснювалася за участі Центру незалежних соціологічних досліджень «ОМЕГА», який працював на замовлення Міністерства молоді та спорту України.

У структурі вибірки було 76,7% опитаних, що взагалі брали участь у виборах, при цьому: 77,0% – у виборах Президента України; 69,9% – у виборах до Верховної Ради; 57,8% – у виборах до органів місцевого самоврядування. Тобто значна частина респондентів мали реальний електоральний досвід та могли оцінювати наведені судження щодо гендерних електоральних стереотипів.

У той же час, переходячи вже до оцінки респондентами вживаних стереотипів, треба зауважити, що гендерні проблеми (і це фіксується не тільки в Україні, а повсюдно) при їх оцінці в процесі проведення соціологічних опитувань, як свідчить досвід, можуть оцінюватися певним чином декларативно, при цьому в реальності у поведінці виборців сприймається дещо інакше. Тому наступний аналіз результатів дослідження треба сприймати із певною долею критичності у випадках, коли оцінюються деякі, скажімо, «болючі» в плані рівності чи нерівності жінок і чоловіків проблеми.

Перейдемо далі до ставлення респондентів до оцінки ними гендерних електоральних стереотипів. Перша група з них, так звані «регулюючі» стереотипи, сприймаються (див. табл. 1) достатньо зважено, причому як чоловіками, так і жінками.

Таблиця 1

Опитані, що повністю або частково згодні із запропонованими для оцінки гендерними електоральними стереотипами (% опитаних)

	Зміст гендерних електоральних стереотипів	У цілому	в тому числі	
			Серед чоловіків	Серед жінок
Регулюючі	Моя особиста участь у виборах необхідна, вона обов'язково вплине на роботу Президента, Верховної Ради, місцевого органу самоврядування	66,0	66,3	65,7
	Приймати участь у виборах марно, все одно голос окремої людини не вплине на загальну картину виборів	41,3	40,0	42,5
	Вибори Президента і Верховної Ради треба проводити частіше, мінімум один раз у два або три роки	56,5	61,5	52,2
Поліризуючі	Вибори повинні визнаватися такими, що відбулися, якщо у них взяли участь більше половини зареєстрованих виборців	62,5	62,6	62,5
	Голосувати треба тільки за ту партію, що пропонує реалістичну, здійсниму програму	80,4	80,8	80,2
	Політична партія обов'язково повинна мати ідеологію, а не вести на вибори тих, хто проплатив своє місце у списку	82,7	81,2	84,0
	Число депутатів Верховної Ради потрібно серйозно зменшити	82,7	80,4	85,0
	Голосувати потрібно за ту партію або блок партій, які вже формували уряд та впоралися із поставленими завданнями	62,6	62,4	62,9
Персоналізуючі	Політика – це не жіноча справа	25,6	34,2	17,7
	Чоловіки більшою мірою, ніж жінки здатні до політичної діяльності	40,9	51,1	31,7
	На стиль політичної діяльності, безумовно, впливає стать політика	42,4	51,2	34,8
	Жінки-виборці частіше голосують за жінок-політиків, кандидатів у виборні органи	28,7	36,8	21,7
Оцінюючі	При проведенні виборів в Україні дуже багато фальсифікацій	79,3	78,0	80,5
	Підрахунок голосів за результатами виборів у країні часто здійснюється нечесно, з порушеннями	79,2	76,9	81,4
	Обрані в Україні Президенти, як правило, не виконують свої обіцянки	79,1	76,4	81,4
	Необхідний закон про імпичмент Президента, щоб якщо він не відповідає необхідним вимогам, його можна було б усунути з посади	81,2	81,2	81,4

Дійсно, дві третини опитаних (як жінок, так і чоловіків) вважають, що їх участь у виборах вкрай необхідна. У той же час цікаво, що більше 40% опитаних, навпаки, думають, що приймати участь у виборах марно, тому що голос окремого виборця не вплине на загальну підсумкову картину виборів. Це якраз ті 40%, які не вважають необхідним йти на виборчі дільниці та голосувати навіть у тих випадках, коли йдеться про дуже важливі для країни вибори Президента чи вибори до парламенту. Отже, проблема не в тому, що комусь треба «копати картоплю» або ще щось, а в існуванні достатньо чіткого електорального стереотипу: «чи піду, чи не піду, все одно нічого не зміниться». Тим більше (див. нижче), що оцінка справедливості проведення виборів та підсумування їх результатів не викликають в опитаних особливої довіри. Дуже важливий електоральний стереотип зафіксований і стосовно періодичності проведення виборів: більшість опитаних вважають, що вони все ж повинні проходити значно частіше, ніж зараз.

Аналіз другої групи стереотипів – поляризованих (тобто таких, що по-діляють симпатії та антипатії виборців стосовно різних політичних сил, політичних партій), що сформувалися в українських виборців, свідчить про наступне. В першу чергу про те, особливо у ситуації, коли йдеться про подальше прийняття та впровадження виборчого закону стосовно пропорційної системи виборів із відкритими списками, що вкрай необхідно підтримувати ті політичні партії, які мають свою ідеологію, а не «продають» місця у виборчих списках (82,7% опитаних). По-друге, про те, що підтримувати треба тільки ті партії, що пропонують виборцям реалістичні, здійсненні програми (80,4% опитаних). Треба відзначити, що рівень наявності подібних стереотипів однаковий як у жінок, так і в чоловіків.

Найбільш цікавими з точки зору аналізу гендерних електоральних стереотипів виступає такий їх клас, як персоналізуючі (подібний термін «персоналізація» увів у науковий обіг російський соціолог Ю. Левада для позначення орієнтацій електорату на особистості, персоналії політиків та політичних лідерів, що приймають участь у виборах). Увагу тут привертають дві обставини. По-перше, та, про яку вже йшлося, тобто проблема декларативності та реалістичності існування і застосування стереотипів. Навряд чи тільки чверть опитаних (див. таблицю) вважають, що політика – це не жіноча справа, якщо реально на виборах за жінок-політиків голосує така незначна частка виборців [4, с. 169-170].

По-друге (і це особливо значуще), саме ці стереотипи по-різному розповсюджені серед жінок та чоловіків. Так, вважають, що політика не жіноча справа 34,2% опитаних чоловіків та лише 17,7% опитаних жінок. Подібну ж ситуацію підтверджують і відповіді на запитання стосовно більшої здатності до політичної діяльності чоловіків та впливу на стиль політичної

діяльності статі політика.

Важливе значення має аналіз рівня підтримки респондентами стереотипу, який віддзеркалює ставлення опитаних до проблеми так званої «гендерної близькості», тобто схильності людей голосувати за політиків-кандидатів своєї статі. Ця проблема дуже часто та прискіпливо обговорюється в суспільстві, коли йдеться про незначну частку жінок, що обираються до виборних органів, у тому числі до Верховної Ради. Оцінка респондентами в процесі опитування стереотипу «Жінки-виборці частіше голосують за жінок-політиків» віддзеркалює специфіку ставлення електорату, у тому числі жіночого, до цієї проблеми. Лише 28,7% опитаних підтримали цю тезу, при цьому серед опитаних жінок так вважають усього 21,1%. Аналіз питання стосовно того, чому відбувається саме так, заслуговує окремого розгляду, який, до речі, автор зробив у одній зі своїх статей.

Дуже важливим є аналіз четвертої групи стереотипів, а саме оцінюючих, що характеризують ставлення українського електорату до тих виборів, що відбуваються в Україні. Переважна більшість опитаних (див. табл. 1) дуже негативно оцінює рівні організації і проведення виборів (зокрема, наявність великої кількості фальсифікацій) та процеси підрахунку голосів. При цьому жіночий електорат дає більш негативні оцінки. Щодо цієї групи електоральних стереотипів можна, з нашої точки зору, зробити висновок, що їх формування було тісно пов'язане із реальною ситуацією, що існує з проведенням виборних кампаній в Україні. У той же час ці вже сформовані негативні стереотипи негативно впливають на оцінку ефективності та справедливості будь-яких кампаній, що проводяться, так і на дуже низькі рейтинги Президента та обраних депутатів Верховної Ради, а також політичних партій. Вважаємо, що подолання та зміна (трансформація) подібних наявних та функціонуючих стереотипів виступає як дуже важливе завдання з оздоровлення сучасної політичної ситуації в Україні.

Завершуючи аналіз цієї групи стереотипів, треба зауважити, що дуже сумно, що у переважній більшості опитаних (79,1%, серед жінок – 81,4%) сформувався негативний стереотип стосовно загальної оцінки діяльності обраних в Україні Президентів. Тому, хоча у політичному дискурсі сьогодні дуже часто мова йде про необхідність зняття недоторканості народних депутатів, не менш значущою, як свідчить дослідження, є проблема прийняття та впровадження в політичний процес закону про імпічмент Президента України.

Висновки.

Проведений у статті аналіз свідчить про те, що дійсно – посилення ролі жінок у політиці, необхідність збільшення їх представництва у виборних органах за рахунок зміни електоральної поведінки населення достатньо обґрунтоване. Необхідність збільшення представництва жінок базується та аргументується необхідністю врахування таких чин-

ників, як необхідність забезпечення пропорційного представництва жінок в органах управління державою та регіонами для підвищення ефективності їх діяльності; забезпечення «оздоровчої» ролі, пов'язаної із активізацією участі жінок у політичних процесах і використанням такого ресурсу, як високий освітній та професійний рівень жінок, що необхідно використовувати при обговоренні та прийнятті рішень органами управління щодо проблем оточуючого середовища, здоров'я населення, турботи про дітей, деяких інших.

Визначено, що посилення подібної ролі жінок, як і взагалі ефективності діяльності виборних ор-

ганів управління в Україні, багато в чому залежить від виявлення, аналізу та використання низки гендерних електоральних стереотипів, що склалися у масовій свідомості населення та певним чином впливають на відповідні процеси, здійснюючи регулюючі та оцінюючі функції в організації електоральної поведінки. Крім того формуючи ставлення виборців до політичних партій та політиків, що приймають участь у політичних та електоральних процесах. В тому числі стереотипів, що регулюють специфіку поведінки жіночого електорату та ставлення виборців до оцінки політичного потенціалу жінок-політиків і голосуванні за них.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Введение в гендерные исследования. Ч. 1. / Под ред. И. А. Жеребкиной. – Харьков: ХЦГИ; СПб.: Алетейя, 2001. – 708 с.
2. Лавриненко Н. Динамика гендерного неравенства в постсоветской Украине / Н. Лавриненко // Новые социальные неравенства / Под ред. С. Макеева. – Киев: Институт социологии НАН Украины, 2006. – С. 225-253.
3. Липпман У. Общественное мнение: Ппер. с англ. / У. Липпман. – М.: Институт Фонда «Общественное мнение», 2004. – 384 с.
4. Прокопчук І. І. Електоральна поведінка: гендерний аспект / І. І. Прокопчук // Нова парадигма. – 2012. – № 112. – С. 165-174.
5. Рябова Т. Гендерные стереотипы как фактор оценки субъектов политического процесса. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/v/gendernye-stereotipy-kak-faktor-otsenki-subektov-politicheskogo-protsessa>
6. Стрельник О. Гендерна нерівність: теоретико-методологічні підходи до інтерпретації / О. Стрельник // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2005. – № 4. – С. 147-154.
7. Inglehart R. The Developmental Theory of the Gender Gap: Women's and Men's Voting Behavior in Global Perspective / R. Inglehart, P. Norris // *Revue internationale de science politique*. – 2000 – Vol. 21. – № 4. – P. 441-463.
8. Kanthak K. Women Don't Run? Election Aversion and Candidate Entry / K. Kanthak, J. Woon // *American Journal of Political Science*. – 2015. – Vol. 59. – № 3. – P. 595-612.
9. Markham S. Women as agents of change: Having voice in society and influencing policy. – 2013. – Retrieved from: URL <https://www.ndi.org/Markham-women-as-agents-ofchange>
10. Mervis Z. The relationship between democracy and women participation in politics. / Z. Mervis // *Journal of Public Administration and Governance*. – 2013. – Vol 3. – № 1. – P. 168-176.
11. Paxton P. Women's Political Representation: The Importance of Ideology / P. Paxton, Sh. Kunovich // *Social Forces*. – 2003. – Vol. 82. – № 1. – P. 87-113.
12. Rosen J. Gender quotas for women in national politics: A comparative analysis across development thresholds / J. Rosen // *Social Science Research*. – 2017. – Vol. 66. – P. 82-101.

REFERENCES

1. Zherebkina, I. (Eds.). (2001). *Vvedenie v gendernye issledovaniia [Introduction to gender studies]* (Vol. 1). Kharkov: KhTcGI, Spb: Izd-vo Aleteiia [in Russian].
2. Lavrinenko, N. (2006). *Dinamika gendernogo neravenstva v postsovetskoi Ukraine. [Dynamics of gender inequality in post-Soviet Ukraine]. Nove sotcialnye neravenstva*. Kyiv: Institut sotciologii NANU, 225-253 [in Russian].
3. Lippman, U. (2004). *Obshchestvennoe mnenie [Public opinion]*. Moscow: Institut Fonda «Obshchestvennoe mnenie» [in Russian].
4. Prokopchuk, I.I. (2012). *Elektoralna povedinka: hendernyi aspect [Elektoralna povedinka: gender aspect]. Nova paradyhma, 112, 165-174 [in Ukrainian]*.
5. Riabova, T.B. (2008). *Gendernye stereotipy kak faktor otsenki subektov politicheskogo protsesa [Gender stereotypes as a factor in assessing the subjects of the political process]*. Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/v/gendernye-stereotipy-kak-faktor-otsenki-subektov-politicheskogo-protsessa> [in Russian].
6. Strelnyk, O. (2005). *Henderna nerivnist: teoretyko-metodolohichni pidkhody do interpretatsii [Gender Inequality: Theoretical and Methodological Approaches to Interpretation]. Sotsiologhiia: teoriia, metody, marketynh, 4, 147-154 [in Ukrainian]*.
7. Inglehart, R., & Norris, P. (2000). The developmental theory of the gender gap: Women's and men's voting behavior in global perspective. *International Political Science Review, 21 (4)*, 441-463
8. Kanthak, K., & Woon, J. (2015). Women don't run? Election aversion and candidate entry. *American Journal of*

Political Science, 59 (3), 595-612.

9. Markham, S. (2013). *Women as agents of change: Having voice in society and influencing policy*. Retrieved from: <https://www.ndi.org/Markham-women-as-agents-ofchange>

10. Mervis, Z., Eve, N., Florence, M., & Caroline, M. (2013). The relationship between democracy and women participation in politics. *Journal of Public Administration and Governance*, 3 (1), 168-176

11. Paxton, P., & Kunovich, S. (2003). Women's political representation: The importance of ideology. *Social Forces*, 82 (1), 87-113

12. Rosen, J. (2017). Gender quotas for women in national politics: A comparative analysis across development thresholds. *Social science research*, 66, 82-101

Дзюба Наталія Валеріївна

Аспірантка

Класичний приватний університет

69000, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70Б

Dziuba Natalia V.

Postgraduate student

Classical private university

70B, Zhukovsky St., 69000, Zaporozhye, Ukraine

ORCID: 0000-0003-4868-4950

Email: nataly.dzuba@gmail.com

Цитування: Дзюба Н. В. Гендерні стереотипи як чинник, що впливає на мотивацію поведінки виборців та прийняття ними електоральних рішень / Н. В. Дзюба // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2018. – Т. 21. – № 3. – С. 18-24.

Citation: Dziuba, N.V. (2018). Gender stereotypes as a factor, which influences the motivation of voters' behavior and the voting solutions [The impact of gender stereotypes for the motivation of electoral behavior and the voting solutions]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 21(3), 18-24.

Стаття надійшла / Article arrived: 26.02.2018

Схвалено до друку / Accepted: 05.03.2018